

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 8 april – 12:00 uur d.d. 9 april

5.1.2e

, Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 Nederlanders die langer moeten wachten op een coronavaccin vanwege stopzettingen AstraZeneca 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen ANBO en KBO-PCOB OMT-leden KNVB en KNHB 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Media duiden het kabinetsbesluit om het AstraZeneca-vaccin alleen nog bij 60-plussers toe te dienen als een 'nieuwe tegenslag' voor een vaccinatiebeleid 'waar toch al veel om te doen is'. De vraag die centraal staat in de ochtendkranten, op nieuwsites, in de journaals en op social media is hoeveel vertraging de vaccinatiestrategie door deze 'vaccinstoelendans' op zal lopen. De uiteenlopende meningen van experts zijn overal te horen. Aan de ene kant zijn er experts die denken dat de andere vaccins het wegvallen van AstraZeneca 'kunnen opvangen'. Zo stelt data-expert Yorick Blijenberg in Nieuwsuur dat de vertraging niet van lange duur zal zijn gezien we in het derde kwartaal "omkomen van de vaccins". De Volkskrant is hier echter nog niet zo zeker van gezien het ook 'rommelt' bij de andere vaccins. Zo stelt Gezondheidsraad-lid Saskia Middeldorp dat er nog geen alternatief voor het vaccin is en snapt het besluit niet omdat we "midden in een pandemie zitten". Daarnaast pleiten ANBO en KBO-PCOB voor duidelijkere uitleg over het genomen besluit. Dit is vooral belangrijk om ervoor te zorgen dat het vertrouwen in het vaccin niet helemaal verdwijnt, aldus de organisaties. Een ander geluid dat naar voren komt, is om mensen zelf de keuze te geven of ze willen worden ingeënt met het AstraZeneca-vaccin of niet. Onder andere directeur van de Trombosetstichting Nederland Stans van Egmond stelt dat dit mensen "meer controle en rust" zal geven.
- Vooral uit de medische hoek (onder andere meerdere OMT-leden) komen 'verbijsterde' reacties over de mogelijke versoepelingen die het kabinet aanstaande dinsdag bekend wil maken. Zo denkt OMT-lid Andreas Voss dat de versoepelingen "een maandje te vroeg komen" want volgens hem heb je straks én volle parken én volle terrassen. Volgens Voss gaat dit ook zorgen voor meer reisbewegingen. Volgens NVZ-bestuurder John Taks is het 'onbegrijpelijk' dat de terrassen weer opengaan, maar de ziekenhuismedewerkers nog niet gevaccineerd zijn. De druk op de ziekenhuizen is momenteel al hoog en neemt nog verder toe. Taks roept op om ziekenhuispersoneel zo snel mogelijk te vaccineren.

Karakterisering van de berichtgeving

- x

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

- x

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge zien we dat mensen vragen hebben over het besluit om te stoppen met AstraZeneca. Mensen van boven de 60 jaar vragen zich af waarom zij nog wel worden ingeënt en of dat niet gevaarlijk is? Mensen onder de 60 vragen zich af welk vaccin zij nu wel krijgen? En of zij zelf een vaccin mogen kiezen? Daarnaast de vraag of je de 2^e prik nog wel met AstraZeneca krijgt als je de 1^e al gehad hebt? Ook leeft de vraag of er gekeken is naar het verschil tussen mannen en vrouwen omdat alle meldingen bij vrouwen waren.
- Op de social mediakanalen van VWS opmerkingen over de mogelijke versoepelingen eind april. Er lijken vooral een aantal studenten niet te snappen waarom er wel al wordt gesproken over het heropenen van terrassen, terwijl de meeste studenten op het HBO en de universiteit nog thuis zitten en zich niet gehoord voelen.
- Specifiek onder het facebookbericht over sneltesten zien we reacties met vragen wat het nut is van sneltesten als je nog steeds bij de GGD moet laten testen?

In welke informatiebehoefte wordt voorzien? ('S vragen over...')

- x

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Uit een pilot onder studenten en medewerkers van de Avans Hogeschool, HAS Hogeschool en het Koning Willem 1 College in Den Bosch blijkt dat een ruime meerderheid weigert mee te doen aan zelftesten. De deelname bereidheid was maar 30%.
- Amerikaanse virusepidemiologen hebben een online rekenprogramma gemaakt dat voor mensen gevaarlijke virussen uit de dierenwereld in een ranglijst zet. Het programma SpillOver is bedoeld om snel te kunnen inschatten welk risico er van een nieuw ontdekt virus in wilde dieren uitgaat.
- Uit de elfde ronde van het gedragsonderzoek van het RIVM onder 47.000 deelnemers blijkt dat de coronamaatregelen op steeds minder draagvlak kunnen rekenen onder Nederlanders. Mensen nemen de regels ook minder nauw, maar de

testbereidheid is de laatste maanden juist toegenomen. Het is vooral de bezoekregeling waar weinig begrip voor is. 47% steunt dit advies nog maar, terwijl een maand geleden was dat nog 57%. Wel lijkt er in de samenleving een breed draagvlak te zijn voor een coronapaspoort. 7 op de 10 mensen zien het zitten.

- NH Nieuws meldt dat stewards en stewardessen van luchtvaartmaatschappij Transavia de komende twee maanden de GGD gaan helpen bij het vaccineren. De maatschappij denkt met de hulp meer vaart achter de vaccinatiecampagne te kunnen zetten. De maatschappij zegt ook uit eigen belang te handelen: hoe sneller wordt gevaccineerd, hoe eerder de vliegtuigen kunnen worden gevuld met toeristen.
- De Haute Autorité de Santé meldt dat Fransen onder de 55 die één dosis hebben gekregen van het AstraZeneca-vaccin een tweede injectie moeten krijgen met het vaccin van Pfizer of dat van Moderna.
- Een patiëntenstop tijdens de eerste golf zorgde ervoor dat het Expertisecentrum Euthanasie vorig jaar ruim 200 euthanasieverzoeken minder aannam dan in 2019.
- De GGD-vaccinatie locatie op Rotterdam The Hague Airport gaat volgende week tijdelijk dicht doordat er te weinig afspraken zijn gemaakt. Een woordvoerder licht toe dat dit 'te maken heeft met de situatie rond AstraZeneca'.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Ruim 10.000 testafspraken zijn er gemaakt voor uitjes de komende drie dagen

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- De **KNVB** en de **KNHB** roepen in een gezamenlijke brief aan het kabinet op om buitensporten snel weer mogelijk te maken voor iedereen. De bonden halen steun voor hun oproep uit recent onderzoek dat uitwijst dat in de buitenlucht nauwelijks besmettingen met het coronavirus plaatsvinden.
- **NVZ-bestuurder John Taks** roept op om ziekenhuispersoneel zo snel mogelijk te vaccineren. Volgens Taks is het onbegrijpelijk dat de terrassen weer opengaan, maar de ziekenhuismedewerkers nog niet gevaccineerd zijn. De druk op de ziekenhuizen is momenteel al hoog en neemt nog verder toe. Om ervoor te zorgen dat de ziekenhuizen het vol kunnen houden is het vaccineren van de ziekenhuismedewerkers prioriteit nummer één, aldus Taks.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- **Burgemeester van Aalten, Anton Stapelkamp**, zegt dat het heel lastig is dat Nederlanders die de Duitse grens over willen sinds dinsdag een negatieve coronatest moeten laten zien. Zijn gemeente grenst direct aan Duitsland. Veel ondernemers moeten elke drie dagen hun personeel laten testen. Ook veel families wonen aan beide kanten van de grens. Voor Mantelzorgers is dat heel lastig, aldus Stapelkamp.
- Het AD meldt dat de **GGD** 'fout op fout' blijft stapelen bij het maken van vaccinatieafspraken nadat de GGD gisteren erkende dat de afgelopen dagen duizenden mensen zijn afgebeeld. Het ging volgens het AD mis toen de GGD vrijdag bekendmaakte dat ouderen uit het geboortjaar 1947 en 1948 zich al konden aanmelden voor een afspraak, ook als de uitnodiging van het RIVM nog niet binnen was. Inwoner uit Den Haag, Jaap van Duffelen (1949) kreeg twee uur van tevoren te horen dat zijn afspraak was geannuleerd. Hij besloot het nog eens te proberen online en daar bleek het wel te kunnen omdat de leeftijd niet wordt gecontroleerd. Volgens het AD wijst de GGD GHOR naar foute berichten in 'de media', ook al maakte 'haar eigen telefooncentrale' de foute afspraken.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge noemen mensen dat er van alles fout gaat en het proces veel te langzaam gaat. De positieve berichten op het kanaal van de minister worden daarom ook een beetje weggezet als 'borstklopperij' en 'te enthousiast' over kleine successen, zoals het voorbeeld dat mensen niet onder de indruk zijn van 23 ritten vanuit de vaccinopslag naar verschillende locaties op een dag.
- In de media en op social media wordt er gekeken naar de haalbaarheid van de 'beloftes' van minister De Jonge. Zo stelt de Telegraaf bijvoorbeeld dat er ten minste één belofte is gehaald dat begin april de drie miljoenste prik is gezet. De andere belofte van de minister, dat begin juli iedereen die dat wil tenminste 1 prik heeft gehaald leidt tot wat reacties waarbij zijn uitspraak uit zijn verband wordt gehaald. Op 8 maart zei de minister in de persconferentie dat mocht er de omstandigheden er naar zijn op 1 juli iedereen die dat wil 1 prik heeft kunnen halen, dat leidt op twitter tot reacties dat zijn uitspraken dus tegenstrijdig zouden zijn.

Reacties AstraZeneca prikstop

- Sinds het besluit van het kabinet om het AstraZeneca-vaccin alleen nog bij 60-plussers toe te dienen is het nieuws onderwerp van gesprek. RTL, Nu.nl, AD en Trouw gebruiken de uitleg van minister De Jonge om het besluit te duiden. De grootse vraag blijkt wat voor impact het besluit op de vaccinatiestrategie heeft? NOS stelt deze vraag aan enkele vaccinatie-experts. De conclusie is dat het besluit wel impact zal hebben, maar het uiteindelijk meevalt. Zo stellen bijzonder **hoogleraar vaccinontwikkeling Gideon Kersten** en **emeritus-hoogleraar vaccins Ben van der Zeijst** dat de andere vaccins het wegvallen van AstraZeneca kunnen opvangen. De Volkskrant is hier echter nog niet zo zeker van gezien het 'rommelt' bij de andere vaccins. Zo zijn er volgens de krant bij het Janssen-vaccin 'vroegge signalen' dat het ook in zeldzame gevallen trombose kan veroorzaken. Ook is het besluit volgens de krant 'omstreden' gezien, statistisch gezien, de voordelen van het doorgaan met vaccineren 'ruimschoots opwegen' tegen de gevaren van de zeer zeldzame bijwerkingen. De conclusie van de krant is dan ook dat de stop vooral voortkomt uit angst voor de imago schade die de bijwerkingen 'aan vaccinaties in het algemeen en coronavaccins in het bijzonder zouden toebrengen'. NRC stelt dat de

vaccinostop voor meer onduidelijkheid en vertraging zorgt. Zo moet de 'al zo ingewikkelde vaccinatiepuzzel deels opnieuw worden gelegd'. Volgens de krant blijft de vraag hoe ingrijpend het besluit voor de vaccinatiecampagne is. Het relatieve voordeel van het besluit is volgens de krant wel dat mogelijk sneller meer kwetsbare ouderen met het AstraZeneca-vaccin worden gevaccineerd. De Telegraaf heeft zo zijn vragen over deze 'vaccin-stoelendans', waarbij de logistieke operatie weer moet worden aangepast. De krant geeft aan dat dit volgens ingewijden veel tijd zal kosten.

- **Tweede Kamerlid Jan Paternotte (D66)** stelt dat de '60-min prikstop van AstraZeneca vragen oproept'. Volgens Paternotte zou het 'logisch zijn' om de risicogroepen zo snel mogelijk te prikken, ook met AstraZeneca. Ook stelt Paternotte de vraag wat er gebeurt als blijkt dat andere vaccins ook bijwerkingen veroorzaken: 'Gaan we elk vaccin stopzetten vanwege bijwerkingen?'
- Op de social mediakanalen van VWS veel pittige reacties met 'boosheid' en 'frustratie' van zorgprofessionals waarbij zij niet snappen waarom er gestopt wordt met vaccineren onder de 60 jaar.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge verschillende mensen die zichzelf als vrijwilliger willen aanmelden om wel een AstraZeneca-vaccin te krijgen. Daarnaast veel onbegrip met reacties als: 'ben je afgeschreven als je ouder bent? Mensen zeggen een ander vaccin te willen omdat ze geen vertrouwen hebben in AstraZeneca. Daarnaast wordt het besluit gebruikt als argument dat het risico op Corona onder de 60 gewoon te verwaarlozen is, dus dat vaccineren daar sowieso onnodig is.

Reacties experts

- **Hoogleraar vaccinologie Ancke Huckriede (RUG)** stelt het juist een goed besluit te vinden waarbij een duidelijke risico-afweging is gemaakt: "Het is natuurlijk zo dat mensen boven de zestig een veel groter risico lopen op een ernstig verloop van een corona-infectie, en tegelijk minder risico lopen dan jongeren op deze bijwerkingen", legt ze uit. Volgens Huckriede kan het besluit ook bijdragen aan de vaccinatiebereidheid onder jongeren. Wel zal het volgens haar even tijd kosten om de vaccinatiestrategie weer om te gooien, 'omdat er een hele logistiek achter zit'.
- **Gezondheidsraad-lid Saskia Middeldorp** is eveneens tegen een prikstop gezien we midden in een pandemie zitten. Middeldorp voegt hieraan toe: 'Als je geen alternatief hebt, levert doorprikken zoveel meer op dan een groep uitsluiten'. Ten slotte stelt Middeldorp dat de minister eigenlijk te snel om advies heeft gevraagd, gezien de EMA de precieze medische details nog niet beschikbaar heeft gemaakt.
- **Hoogleraar evaluatie van de gezondheidszorg en Gezondheidsraad-lid Carin Uyl-de Groot (Erasmus Universiteit)** stelt dat 'deze stop zo zonde is', omdat we 'nu net levens aan het redden zijn'. Verder vraagt Uyl-de Groot zich af hoeveel levens de prikstop zal kosten: 'Het vervelende is dat als er iets misgaat, het meteen een gezicht heeft. Ierwijl je de mensen die je ermee redt, niet ziet.'
- **OMT-lid Marc Bonten** stelt bij Radio 1 dat het advies van de Gezondheidsraad aangeeft dat er geen enkel risico wordt genomen met vaccins. Bonten geeft aan dit te begrijpen omdat vaccins, in tegenstelling tot medicijnen, aan gezonde mensen worden gegeven waardoor er hoge veiligheidsseisen aan zitten.
- **Ic-arts Armand Girbes** snapt niet waarom we mannen boven de 50 jaar niet vaccineren met AstraZeneca gezien uit het EMA-onderzoek blijkt dat de meeste trombosegevallen voorkomen bij vrouwen onder de 60 en de meeste patiënten op de ic's mannen zijn.
- **Trombose-specialist Hugo ten Cate (Maastricht UMC)** vindt het niet nodig te stoppen met het AstraZeneca-vaccin. Het risico om aan Covid te overlijden is volgens Ten Cate 'duizend keer groter dan kans op complicaties door het vaccin'.
- **Viroloog Bert Niesters (UMCG)** vindt dat er geen tijd is om dit te besluiten. Volgens Niesters staan 'alle lichten op rood' en blijft vaccineren de enige manier om uit deze crisis te komen.
- **Hoogleraar epidemiologie en trombose-expert Frits Roosendaal (LUMC)** noemt de gang van zaken 'onbegrijpelijk' gezien het momenteel crisis is en het risico van het vaccin 'in het niet valt'. Over de minister zegt Roosendaal: "Eerst heeft hij volkomen ongefundeerd op de pauzeknop gedruwd. Nu liggen er adviezen, maar er zijn nauwelijks data die het ondersteunen. En dan draait hij de zaak weer ongefundeerd terug."
- **RED-teamlid Yorick Blijenberg** stelt in Nieuwsuur dat de belofte van het kabinet dat begin juli iedereen die wil een eerste prik kan hebben gehad steeds moeilijker te halen valt. Volgens Blijenberg is het nu een 'ontzettend lastige puzzel die voor ons ligt' die voor enige vertraging zal zorgen. Blijenberg denkt wel dat de vertraging niet van lange duur zal zijn gezien we in het derde kwartaal 'omkomen van de vaccins'.
- **Immunoloog Dimitri Diavatopoulos** stelt dat de twijfels over vaccineren door het besluit alleen maar groter zijn geworden. Hij voegt hieraan toe dat het halen van de vaccinatie doelen nu vooral afhankelijk is van een tijdelijke levering van het Janssen-vaccin.

Organisaties

- **Directeur van de Trombosestichting Nederland Stans van Egmond** pleit ervoor om vaccinatie met AstraZeneca vrij te geven voor mensen die het wel willen. Volgens Van Egmond geeft dit mensen 'meer controle en rust'. De stichting krijgt volgens Van Egmond namelijk 'ongelooflijk veel vragen' van bezorgde patiënten die door de wisselende berichten niet meer weten wat de juiste keuze is. **Lid van de raad van bestuur Joep de Groot (CZ)** pleit er, gezien de urgentie en de vele mensen die het vaccin wel willen, eveneens voor om de beslissing bij de mensen zelf te leggen.
- **Ouderenorganisatie ANBO** pleit voor snelle, goede en eenduidige voorlichting over het AstraZeneca-vaccin. Het is volgens de organisatie van groot belang dat de mensen die nog moeten worden ingeënt vertrouwen hebben in het

vaccin, dit kan alleen als er goede antwoorden komen op de vragen. Ook wil de organisatie weten welke gevolgen heet besluit heeft voor de vaccinatieplanning.

- **Seniorenorganisatie KBO-PCOB** vraagt nogmaals om een nadere uitleg van het besluit. Volgens de organisatie hebben mensen 'recht op een goede uitleg en uitgebreidere communicatie dan nu het geval is'. Momenteel is er geen duidelijkheid waardoor 'het vertrouwen in het middel in het geheel verdwijnt'.
- **De Landelijke Huisartsen Vereniging** stelt dat alle veranderingen rond het vaccineren met AstraZeneca 'grote impact' hebben gehad op de huisartsen. "De haalbaarheid en uitvoerbaarheid voor de huisartsenpraktijken is nu tot het uiterste opgerek, de huisartsen worden overspoeld met vragen", stelt LHV-bestuurslid Carin Littoolj.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

Reacties mogelijke versoepelingen en testevenementen

- **OMT-lid Marc Bonten** zegt 'verbijsterd' te zijn dat het kabinet mogelijke versoepelingen wil doorvoeren en honderden testevenementen heeft ingepland. Bonten zegt dat ons land nog nooit zo dicht bij code zwart is geweest qua coronapatiënten. Ziekenhuiscoepel NVZ wijst erop dat veel personeel nog niet is gevaccineerd en steeds meer mensen in het ziekenhuis belanden. Ook **Viroloog Bert Niesters (UMCG)** snapt niets van de pilots. Hij zegt hierover: 'We staan niet te juichen in de ziekenhuizen hoor. Wordt er op basis van een paar Fieldlabs opeens besloten dat er wel 100 experimenten kunnen komen.'
- **Woordvoerder van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen, Wouter van der Horst** reageert op de mogelijke versoepelingen en stelt dat de ziekenhuizen 'verbijsterd' zijn. Hij zegt dat het personeel al op hun 'tandvlees' loopt nu de bezetting in de ziekenhuizen en op de IC's blijft toenemen.
- **OMT-lid Andreas Voss** denkt dat de versoepelingen 'een maandje te vroeg komen' want volgens hem heb je straks én volle parken én volle terrassen. Volgens Voss gaat dit zorgen voor meer bewegingen.
- **OMT-lid Diederik Gommers**, vindt dat er nog even gewacht moet worden met versoepelingen tot ziekenhuizen weer 'lucht krijgen. Gommers zegt: 'Binnen het ziekenhuis is er echt een crisis aan de gang.'
- **OMT-lid Marion Koopmans** noemt geen termijn waarop de coronamaatregelen verder versoepeld kunnen worden, maar vindt het daar nu ook nog te vroeg voor. "Ik zou niet bij de eerste mogelijke gunstige signalen dat meteen doen, want dan ben je in no time terug bij af."
- **OMT-lid Jan Kluytmans** wijst op de zorgelijke situatie in de ziekenhuizen. 'De verpleging is echt op, aldus Kluytmans. Overigens heeft Kluytmans wel begrip voor de drang naar versoepelingen. Hij zegt hierover: 'Het zijn best lastige dingen, want we zien dat de handhaving in de maatschappij heel moeilijk wordt.'
- **Epidemioloog Patricia Bruijning** is eveneens voorzichtig. "Iedereen snakt naar versoepelingen, en als je kijkt naar de grafiek die het OMT hanteert, zijn de voorspellingen heel hoopgevend. Maar die grafiek gaat wel uit van het scenario dat we alles houden zoals het nu is. Als je van alles loslaat, dan gaat die voorspelling er heel anders uitzien."
- In het redactioneel commentaar van de Volkskrant schetst de krant dat er zich een 'ogenschijnlijk, paradoxale situatie voordoet' nu het kabinet zinspeelt op de intrekking van coronamaatregelen nu de druk op de ziekenhuizen toeneemt. Volgens de krant kun je de mogelijke versoepelingen op twee manieren interpreteren: als een tegemoetkoming aan de ontmoedigde burgers, 'die de coronaregels hoe dan ook steeds vaker aan hun laars lappen', of als een blijk van gefundeerd vertrouwen dat de piek van de derde golf is bereikt. 'Hopelijk heeft de laatste overweging zwaarder gewogen dan de eerste', aldus de Volkskrant.
- **Oprichter Stichting Open Nederland Tom Middendorp** zegt zich de belofte om 100 testlocaties te hebben zich niet te herinneren. Trouw benoemd zijn reactie in een artikel waarin zij stellen dat dit de niet nagekomen belofte is van minister De Jonge. Middendorp benadrukt dat de stichting keihard werkt aan een groot testnetwerk. Er zou voldoende capaciteit zijn voor toegangstesten voor alle geplande activiteiten. Volgens Middendorp zijn de veiligheidsregio's gevraagd om geschikte locaties aan te leveren. 'Of dat leidt tot 80 of 120 teststraten maakt me niet zoveel uit, als er voor iedereen maar capaciteit is', zegt Middendorp.